

عضوگیری تروریست‌ها با تأکید بر القاعده

سعید توکلی^۱

تاریخ دریافت: ۸/۱۲/۸۸

تاریخ پذیرش نهایی: ۲۴/۲/۸۹

فصلنامه آفاق امنیت / دوره جدید - سال سوم / شماره ششم - بهار ۱۳۸۹

چکیده

زندگی و زنده ماندن گروه‌های تروریستی به ویژه القاعده در گرو جذب اعضای جدید در کنار از دست دادن کادر است. واقعه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ تأثیر انکارناپذیری بر فرآیند عضوگیری این گروه‌ها گذاشت. در این مقاله مدل‌های عضوگیری، ویژگی‌های نیرو، طبقه‌بندی اعضا، مکان‌های عضوگیری و ابزار عضوگیری مورد مطالعه قرار گرفته و در ادامه، عضوگیری قبل از ۱۱ سپتامبر و تغییرات پس از این حادثه، بررسی و تحلیل شده است. در انتها روش عضوگیری القاعده در شرایط جدید و راهکارهای مقابله با آن بیان شده است.

واژگان کلیدی:

عضو (نیرو)گیری، القاعده، ۱۱ سپتامبر، تروریسم، گروه‌های تروریستی.

مقدمه

واقعه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ سبب شد که دولت‌های غربی بررسی گروه‌های تروریستی به خصوص گروه‌های منتسب به اسلام را در اولویت قرار دهند. حمله انتحاری اعضای القاعده به ساختمان دو قلوئی مرکز تجارت جهانی و پنتاگون زمینه‌ساز تحقیق و تفحص بیشتر و در اولویت قرار گرفتن این گروه شد. هر چند عضوگیری گروه‌های اسلامی برای فعالیت‌های جهادی از سال‌های دور در مناطق مختلف دنیا انجام می‌گیرد، پس از ۱۱ سپتامبر، سازمان‌های اطلاعاتی کنترل بیشتری بر این‌گونه امور مبذول داشته‌اند. تا قبل از ۱۱ سپتامبر حساسیت بر فعالیت‌های سازمان‌های اسلامی در اروپا، به عنوان محیط اصلی نیروگیری گروه‌های جهادی مسلمان، نبود. اما در حال حاضر اروپا در خط اول جنگ علیه تروریسم قرار گرفته است. به گفته یک متخصص امنیتی، جنگ علیه تروریسم، جنگ گودال‌هاست که با بیرون کشیدن تروریست‌ها از گودال، ادامه می‌یابد و بعد آنها به ما حمله‌ور می‌شوند و هر بار نیز این حملات سخت‌تر می‌گردد. (Barnett, 2004) فعال‌ترین گروه تروریستی که از بستر سازمان‌های موجود اسلامی در اروپا بهره‌برداری می‌کند، القاعده است.

نگاهی گذار به چگونگی شکل‌گیری القاعده

القاعده ابتدا در سودان شکل گرفت. پس از خروج شوروی سابق از افغانستان در سال ۱۹۸۹، اسامه بن لادن گروهی به نام «ارتش اسلام» تشکیل داد که بعدها القاعده نام گرفت. بن لادن در سال ۱۹۹۰ به دنبال هدف‌گذاری جدید جهاد، به سودان عزیمت کرد. اسامه بن لادن و هم‌بیمانش، القاعده را که از مجاهدان مشهور به «افغان‌های عرب» تشکیل شده بود، در قالب سازمانی بزرگ‌تر و پیچیده‌تر به نام «جبهه جهانی علیه یهودیان و صلیبی‌ها» سازماندهی کردند. در طول سال‌های ۱۹۹۶-۱۹۹۰ القاعده به سازمانی رسمی با رهبری مرکزی تبدیل شد. القاعده با ایجاد هسته‌های جهانی کوچک، با هسته‌های جهادی جهانی دیگر ارتباط برقرار کرد. القاعده با تغییر هدف از دشمنان نزدیک (رژیم‌های ضد اسلام در خاورمیانه و جنگ در بوسنی) به دشمنان دور (امریکا)، در عربستان و سپس سومالی پایگاه تأسیس کرد، اما فعالیت‌های تروریستی القاعده باعث فشار به حکومت سودان و در نتیجه خروج این سازمان از سودان شد. (Kahler, 2006)

نقطه عطف تاریخ القاعده مهاجرت یا اخراج به افغانستان بود. قبایل پشتون افغانستان میزبانی این سازمان را پذیرفتند. پشتون‌ها بعدها در قالب حکومت طالبان، قدرت را در افغانستان به دست گرفتند و نظام بنیادگرا و مستبد آنها از سپتامبر ۱۹۹۶ بر افغانستان استیلا یافت. القاعده با حمایت همه‌جانبه طالبان که پنج سال - از سپتامبر ۱۹۹۶ تا دسامبر ۲۰۰۱ - به طول انجامید، به توسعه تشکیلاتی خود و نیز ساماندهی «جهاد بین‌المللی» پرداخت و توانست پایگاه‌های متعددی در سرتاسر افغانستان دایر کند. این پایگاه‌ها شامل ۴۸ مرکز آموزشی با ۳۰ هزار داوطلب بود که ۱۸ هزار تن عضو رسمی القاعده بودند و به شکل مستمر در پایگاه‌ها حضور داشتند. بقیه این نیروها نیز پس از گذراندن دوره آموزشی در پایگاه‌های القاعده به سازمان‌های جهادی محلی (در کشور خود) می‌پیوستند و در عین حال، رابطه خود را با این سازمان حفظ می‌کردند. در واقع، این افراد بازوهای لجستیک القاعده در انجام عملیات‌های تروریستی بین‌المللی بودند.

عملیات‌های القاعده یا عملیات منتسب به این سازمان، از نیمه دوم دهه ۱۹۹۰ تا ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ در ۲۴ کشور انجام گرفت که نشان‌دهنده توان القاعده در تشکیل نیروی

تروریستی بین‌المللی در پنج قاره جهان بود. افغانستان دوران طالبان به مثابه پایگاه اصلی القاعده و پایگاه مرکزی آن بر برنامه‌ها و عملیات‌های شبکه‌های زنجیره‌ای این سازمان در سراسر جهان نظارت می‌کرد. با سقوط طالبان، تداوم فرماندهی شبکه‌های زنجیره‌ای القاعده در سراسر جهان به شکل سامانه «تمرکزگرا» و «وحدت فرماندهی» امکان‌پذیر نبود و رهبران این سازمان مجبور شدند از دید عموم پنهان بمانند. به علت فشار امنیتی فراوانی که بر القاعده و زیرمجموعه‌های آن تحمیل شد، این سازمان به سوی هسته‌های خودکفا و خودفرماندهی روی آورد. یکی از موضوعات بسیار مهم و حیاتی برای القاعده، تداوم فعالیت عملیاتی و حفظ شادابی و تحرک سازمانی بود. هسته مرکزی این تحرک نیز جذب و عضوگیری افراد جدید برای سازمان بود؛ زیرا کادرها و اعضای زیادی از القاعده پس از ۱۱ سپتامبر از بین رفتند. همچنین آموزش و سازماندهی خودکفا برای انجام عملیات‌های احتمالی در دستور کار قرار گرفت.

راهبرد القاعده

ایمن ظواهری (مرد شماره دو القاعده) راهبرد جنگ با دشمن را بر سه محور پیش‌بینی کرد. در نخستین مرحله، تلاش این سازمان، دستیابی به قدرت در آن دسته از کشورهای اسلامی بود که رژیم‌هایشان اقتدار چندانی نداشتند. پاکستان مناسب‌ترین گزینه برای تحقق این هدف بود؛ به ویژه که تصور می‌شد با کمک اسلام‌گرایان ارتش و سرویس مخفی پاکستان دستیابی به قدرت در این کشور عملی‌تر باشد و کنترل این کشور، جهاد را وارد مرحله‌ای جدید کند. محور دوم این راهبرد، تمرکز بر سرزمین‌های جنگی (افغانستان و عراق) بود. از دید القاعده در صورت عقب‌نشینی امریکا از این کشورها، شرایط پیروزی بزرگ فراهم می‌شد و این امر الگویی برای حرکت‌های رادیکال اسلامی در سایر کشورهای اسلامی بود. محور سوم راهبرد بر کشورهای بی‌ثبات اسلامی (اندونزی، یمن و سومالی) تمرکز داشت. به دست گرفتن حکومت در این کشورها زمینه ایجاد مناطق امن در دولت‌های جانشین و کشاندن مسأله به سطح بین‌المللی و دادن بعد بین‌المللی به مسأله جهاد را امکان‌پذیر می‌کرد. دستیابی به این راهبردها نیازمند حجم گسترده نیرو و رزمنده بود که عضوگیری و سازماندهی القاعده را در اولویت قرار می‌داد.

عضوبابی^۱

عضوگیری فرآیندی است که هر سازمانی برای جذب عضو جدید به کار می‌بندد. (Bruce and Others, 2007:9) برای عضوگیری، اطلاعات افراد، شامل جزئیاتی مانند عادات و علایق فرد، به صورت الکترونیکی ذخیره می‌شود. این پدیده جهانی با به کارگیری تاکتیک‌های جدید مانند ارسال پیام هم‌چون پیام بازرگانی از سوی سازمان‌ها، کارایی عضوبابی را در آینده افزایش می‌دهد. لازمه این کار (برای القاعده) داشتن اطلاعات دقیق از افراد بود که از رهگذر هک کردن، خرید اطلاعات و ... کسب می‌شد. گروه‌ها به دنبال انتقال همه فعالیت‌های عضوگیری در فضای مجازی هستند؛ هر چند محدودیت‌هایی مثل تلقین فکری یا شست‌وشوی مغزی در سر راه آنها قرار دارد، زیرا آنها نیاز به ارتباط نزدیک و حضوری با این افراد دارند. برای عضوگیری در محیط مجازی، افراد باید ایزوله (قرنطینه) باشند، اما علاقه‌مندی به ایزوله شدن در محیط مجازی بدون کنترل سیستم مستقیم و ارتباط نزدیک، امکان‌پذیر

نیست. بازی‌های رایانه‌ای ابزاری جدید برای عضوگیری محسوب می‌شوند، زیرا:

۱. بازی‌ها سرگرم‌کننده و جذاب‌اند و باعث صرفه‌جویی وقت افراد می‌شوند.
۲. بین شرکت‌کنندگان ارتباط وثیق و محکمی ایجاد می‌شود.
۳. بازیگر، بازی‌ها را در جهان واقعی می‌پندارد و حتی بین بازیگران دعوا رخ می‌دهد.

لذا این بازی‌ها ارتباط مستحکمی بین بازیگران ایجاد می‌کنند و در عین حال، داستان‌های جذاب و مورد علاقه گروه‌ها و انقلابیون برای عضوایی و عضوگیری را منتشر می‌سازند. از دیدگاه سازمان‌های اطلاعاتی، ردگیری بازی‌های رایانه‌ای و کنترل آنها، فرصت مناسبی برای یافتن تروریست‌هاست؛ هرچند تروریست‌ها نیز به همان نسبت از این گونه روش‌ها مطلع‌اند. هم‌چنین سازمان‌های اطلاعاتی به این دلیل که این بازی‌ها، جریان اطلاعات زیادی را ایجاد و امکان یافتن و ردگیری تروریست‌ها را به آنها می‌دهند، تمایل زیادی به تداوم آنها دارند.

اما دو اصل راهنمای عضوایی القاعده عبارت است از:

نخست اینکه فرآیند واحد و یکنواختی برای عضوایی وجود ندارد و متناسب با گروه‌ها، مناطق و زمان، فرآیند جذب متفاوت خواهد بود.

دوم، الگوی جذب نیرو با دستورالعمل محدود، شکل نمی‌گیرد، بلکه به الگوهایی متفاوت متناسب با موقعیت، نیاز است. (Gerwehr and daly, 2007)

مدل‌های عضوایی

گروه‌های تروریستی و القاعده از رویکردها و الگوهای گوناگونی برای استخدام و عضوگیری استفاده می‌کنند. برخی از این الگوهای مهم عبارت‌اند از:

۱. شبکه^۱

در این مدل، همه جمعیت هدف به طور یکسان مورد توجه قرار می‌گیرند. به طور مثال برای همه اعضا نوار، ویدئو، کتاب و... ارسال می‌شود. بعضی از افراد پاسخ مثبت و بعضی دیگر پاسخ منفی می‌دهند، اما در مجموع، تمام افراد آمادگی پاسخ مثبت را دارند. این رویکرد در موقعیت و زمانی استفاده می‌شود که مخالفان کوچک جدی بین مخاطبان وجود دارد یا در روشی ترکیبی ابتدا از شبکه استفاده و بعد به رویکرد سرایت منتقل می‌شود. القاعده این رویکرد را در مساجد با امام جماعت رادیکال و مخاطبان عمدتاً طرفدار و تعداد کمی مخالف، به کار می‌گیرد.

۲. قیف^۲

این رویکرد برای جمعیت هدف پخته و جاافتاده که نیازمند تبدیل و تغییر مهمی در هویت و انگیزه است، استفاده می‌شود. رویکرد قیف با نشان‌شدگان بالقوه آغاز می‌شود که طی فرآیندی تغییر می‌کند و تعدادی از آنها گلچین و به عنوان عضو انتخاب می‌شوند. این رویکرد، مراحل مهمی هم‌چون تحمل فعالیت زیاد، مراسم متعدد و تمرین هویت‌سازی را دربرمی‌گیرد. القاعده با بهره‌گیری از این رویکرد الزام عملی به اصول را در نشان‌شدگان بررسی و مواردی چون رادیکال بودن اسلامی و به کارگیری خشونت برای حصول به هدف را در آنان جست‌وجو می‌کند.

1. Net
2. Funnel

۳. سرایت^۱

برای جمعیت هدف جزیره‌ای یا سخت‌الوصول مؤثرترین روش، جذب درونی است. عامل^۲ مقبول برای سازماندهی نشان‌شدگان بالقوه از طریق درخواست^۳ شخصی و مستقیم وارد جمعیت هدف می‌شود. در این روش، شدت تأثیر مجاب‌کنندگی به عوامل زیر بستگی دارد:

۱. منبع معتبر؛

۲. مقایسه اجتماعی و اعتبار آن؛

۳. درخواست مناسب.

این رویکرد برای گروه‌های مخالف حکومت که در فضای پنهان و امنیتی فعالیت می‌کنند، مناسب است. در این روش، متغیر بحرانی، زمان است چون عامل مدت زیادی را صرف جذب افراد می‌کند. رویکرد سرایت برای گروه‌های تروریستی در سازمان‌های نظامی و پلیس کارایی دارد، زیرا می‌توانند از اعضای ناراضی آن سازمان‌ها بهره‌برداری کنند. از نظر منطقه‌ای، این روش در کنیا یا تانزانیا که جو عمومی با القاعده همراه نیست، اما احتمال انتخاب افرادی خاص برای عملیات وجود دارد، مناسب است.

۴. دانه کریستال^۴

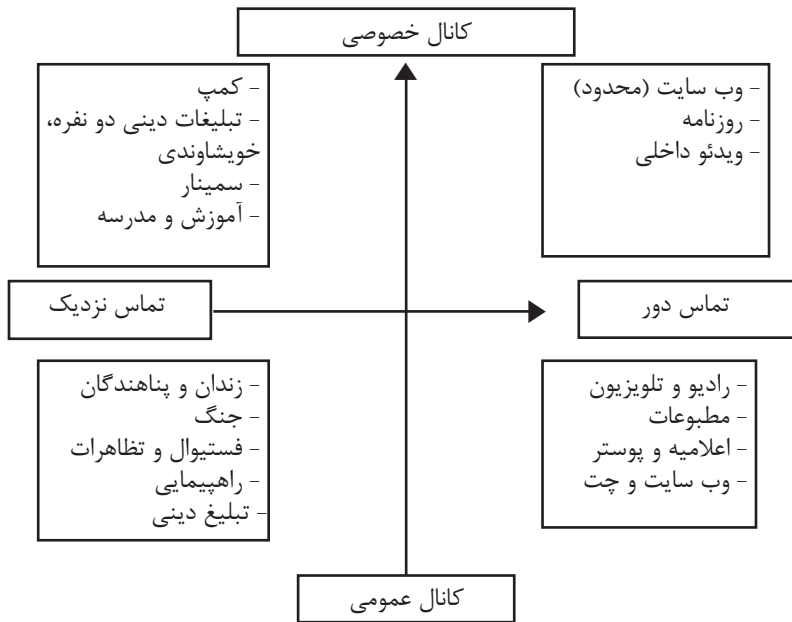
بعضی اوقات مخاطبان، هدفی دور و غیرقابل دسترس از عامل مقبول‌اند و فقط از طریق رسانه می‌توان با آنها ارتباط برقرار کرد. در این حالت باید برنامه خود استخدامی^۵ طراحی شود. این رویکرد شبیه لیوان آبی است که درجه حرارت آن را پایین آورده‌اند تا آب درون لیوان یخ ببندد و کریستال‌های یخ به صورت دانه‌هایی از یخ شکل گیرند. در این رویکرد متغیر بحرانی این است که چه مدت زمان نیاز است که محیط دست کاری شود و به خود استخدامی برسد. این روش در جمعیت هدف پراکنده با جذب باز سخت یا غیرممکن استفاده می‌شود. القاعده از این روش در تشکیل هسته‌های هامبورگ استفاده می‌کرد.

روش‌های عضوایی

قبل از حمله ۱۱ سپتامبر، رزمندگان مسلمان برای عضو شدن و آموزش به اردوگاه‌های افغانستان اعزام می‌شدند، اما بعد از آن، شیوه عضوایی دگرگون شد. قبل از روش عضوگیری از بالا به پایین بود، اما در حال حاضر از روش پایین به بالا و از طریق تبلیغات و انتشار انجام می‌گیرد. روش‌های عضوایی گروه‌های اسلامی تحت تأثیر آرایش و ترکیب طرفداران جدید در مکان‌های مختلف قرار دارد. علت این تغییر نیز تسهیل در انفجار و انتشار تبلیغات است. هر پوشش عضوایی با ابزار متقاعدکننده مستقیم (دعوت سینه به سینه برای شرکت در آموزش شبه‌نظامی) یا غیرمستقیم (اعلامیه سیاسی و تشویق در وب سایت) است. عضوایی می‌تواند از کانال خصوصی، عمومی و با تماس‌گیری نزدیک یا دور صورت گیرد. نمودار زیر حالت‌های مختلف عضوایی را نشان می‌دهد:

1. Infection
2. Agent
3. Appeals
4. Seed Crystal
5. Self-Recruitment

۱. کانال عمومی و تماس نزدیک

در این روش، عضوایی با ارتباط و تماس چهره به چهره یا در گروهی کوچک مانند زندان، اردوگاه مهاجران و... انجام می‌گیرد. عضوایی با جمعیت هدف به طور انفرادی یا در گروه کوچک درهم می‌آمیزد و اقدام به عضوایی می‌کند. این روش در رویکرد «سرایت» بهتر پاسخ می‌دهد.

۲. کانال عمومی و تماس دور

در این روش از رسانه‌های جمعی، رسانه غیرقانونی (شعار بر دیوار) و وب سایت (که نیازی به کد ورود و رمز خروج ندارد) استفاده می‌شود. این روش از نظر شکل و ساختار عضوایی در مقایسه با «شبکه» یا «دانه کریستال» بهتر پاسخ می‌دهد، چون دسترسی شخصی امکان ندارد. القاعده به طور متناوب برای روزنامه‌های کشورهای عربی نوار ویدئو ارسال می‌کند و درباره آمریکا و اسرائیل و نقش آنها در کشورهای عربی هشدار می‌دهد. این نوع بهره‌برداری سازمانی با استفاده از کانال عمومی و ارتباط افراد دور برای جذب و عضوایی جمعیت هدف انجام می‌گیرد.

۳. کانال خصوصی و تماس نزدیک

روش ارتباطی در این شیوه، دور از دید عموم است مانند آموزش، دعا خواندن، دستورالعمل آموزشی یک معلم خصوصی و... این روش، از ساختار سرایت یا قیف استفاده می‌کند، چون ارتباط نزدیک اصل است و عضو جدید به طور مستقیم اداره می‌شود.

۴. کانال خصوصی و تماس دور

این روش با ترکیب روش رسانه جمعی با ارتباط صمیمی نزدیک یا پنهان مانند وب سایت‌هایی با رمز عبور، گروه‌های چت محدودیت‌دار، تبلیغات گروه‌های زیرزمینی و... انجام می‌گیرد. القاعده از این روش با عنوان «جهاد مجازی» استفاده می‌کند که ردگیری آنها توسط سازمان‌های اطلاعاتی و قانونی بسیار مشکل است. این روش اغلب مؤثر است چون مورد توجه کسانی قرار می‌گیرد که از قبل به القاعده سمپاتی دارند. لذا حجم وسیعی از افراد را در یک لحظه پوشش می‌دهد. «شبکه» از نظر ساختاری بهترین پاسخ به این روش است، چون حجم وسیعی مخاطب دارد و خارج از کنترل و سخن رقیب قرار دارد.

ویژگی‌های عضو (نیرو)

بر اساس یافته‌های مارک سیگمن^۱، تروریست‌ها عموماً از طبقه متوسط، جوان، تحصیل کرده، از خانواده مذهبی رشدیافته با ارزش‌های مثبت مذهبی، معنوی‌گرا و علاقه‌مند به اجتماع هستند. میانگین سن اعضا ۲۶ سال است و ۷۰ درصد آنها در کشوری که در آن بزرگ نشدند، به جهاد پیوستند. این افراد تبعیدی (دانش‌آموز، کارگر، پناهنده و رزمنده علیه شوروی در افغانستان) و دور از خانه و کاشانه بوده‌اند. ۸ درصد افراد نیز شهروند نسل دوم در فرانسه، بریتانیا و امریکا بودند. این مطالعه روی ۲۴۲ نفر انجام گرفت و نتایج زیر به دست آمد: (Washington Times, 2004:96)

۱. جنسیت

از این تعداد ۲۳۷ نفر مرد و ۵ نفر زن بودند. اما در گزارش اخیر سرویس اطلاعاتی هلند، نقش زنان در فعالیت‌های تروریستی شاخص و گسترده‌تر از قبل شده است. (General Intelligence and Security Service, 2005:28)

۲. سابقه جغرافیایی

- براساس ریشه خانوادگی: اکثر افراد غیراروپایی و از نسل‌های اول، دوم و سوم مهاجران و فقط ۱۷ نفر از خانواده اروپایی هستند.
- بر اساس مکان اقامت: بیشتر این افراد در اروپا ساکن‌اند و یک‌سوم آنها در اروپا متولد و بزرگ شده‌اند و بقیه بیش از ده سال در اروپا زندگی کرده‌اند.
- از نظر تابعیت: افراد دارای تابعیت کشورهای مختلف بودند: مراکشی ۵۹ نفر، الجزایری ۵۵ نفر، بریتانیایی ۴۶ نفر، پاکستانی ۱۵ نفر، فرانسوی ۱۵ نفر، هلندی ۱۰ نفر، بلژیکی ۸ نفر و اسپانیایی ۸ نفر. ضمناً ۵۵ نفر از این افراد تابعیت دوگانه داشتند.

۳. سابقه اقتصادی - اجتماعی

از بین ۷۲ نفر که وضعیت اقتصادی - اجتماعی آنها بررسی شد، ۳ نفر از طبقه بالا، ۳۰ نفر طبقه متوسط و ۳۹ نفر طبقه پایین بودند.

۴. تحصیلات

از ۲۴۲ نفر نمونه فقط تحصیلات ۴۸ نفر به دست آمد که ۴۳ نفر تحصیلات متوسطه و ۵ نفر

لیسانس داشتند. سایرین نیز نوجوانانی بودند که به احتمال زیاد در مقطع دبیرستان تحصیل می‌کردند.

۵. مذهب

مذهب زمان کودکی ۵۰ نفر به دست آمد که ۱۵ نفر برگشته، ۱۳ نفر مسیحی و یک نفر هندو بودند. از میان این افراد ۱۱ نفر در مذهب خانوادگی بزرگ شدند و ۲۵ نفر نیز در کودکی اعمال مذهبی خاصی انجام نمی‌دادند.

۶. شغل

از ۱۰۳ نفری که شغل‌شان معلوم بود ۳۴ نفر کارگر غیرماهر، ۱۹ نفر نیمه ماهر و ۱۲ نفر با مهارت بودند.

۷. وضعیت تأهل

از ۱۰۰ نفر اطلاعات کسب شد که اطلاعات معتبر عبارت از، ۳۹ نفر متأهل، ۲۵ نفر دارای فرزند و ۲۲ نفر مجرد بودند.

۸. سوابق حقوقی

۵۸ نفر از افراد نمونه دارای سابقه دادگاهی و حقوقی بودند که بعضی سابقه کارهای تروریستی و بعضی نیز سابقه جنایی داشتند.

مارتا اسپارگو^۱ در مطالعه دیگری ویژگی عضوشدگان القاعده را چنین بیان می‌کند (Sparago, 2007): ویژگی‌های خاصی برای رزمندگان یا رزمندگان بالقوه وجود ندارد، اما با مطالعه گروه‌ها و تعمیم فرضیات و نتیجه‌گیری بعد از واقعه می‌توان اظهار نظر کرد. با بررسی و مطالعه القاعده می‌توان نتیجه گرفت که اعضای القاعده از همه قشرها هستند. (Jenkins, 2009:92)

۱. با بررسی ملیت و قومیت اعضا، همه مسلمان بودند و اسلام بر سایر ویژگی‌های هویتی برتری دارد. (Lewis, 2003:17)

۲. عمده اعضای جهادی مرد هستند. البته در بعضی مناطق از زنان برای عملیات انتحاری استفاده می‌شود. (Nivat, 2005:413)

۳. عمده اعضا، از جوانانی هستند که در دهه بیست عمرشان می‌باشند. سن عاملان ۱۱ سپتامبر بین ۲۸-۳۳ سال بود. (Jerrold Post, 2002:630) شایان ذکر است با توجه به سال‌های آموزش، عمده اعضا در دهه بیست عضو می‌شوند.

۴. سه‌چهارم اعضای القاعده جوان و متأهل و دوسوم آنها دارای فرزند حتی چند فرزند هستند. (Walker, 2006)

۵. این افراد از نظر فیزیکی در شرایط مطلوبی قرار دارند. (Hudson, 1999: 43-51) هم‌چنین در اردوگاه آموزشی و بر اساس تعالیم قرآن، ورزش می‌کنند و از نظر جسمی وضع مساعدی دارند.

۶. از نظر اقتصادی، اعضا شرایط متفاوتی دارند؛ بعضی فقیر و بعضی ثروتمند، بعضی شاغل و بعضی بیکارند. به هر حال، اعضا با موقعیت متفاوت اقتصادی جذب القاعده

می‌شوند. (Fielding, 2005:4)

۷. القاعده افراد باهوش و تحصیل کرده را انتخاب می‌کند. البته بعضی کم‌سواد نیز بین اعضا دیده می‌شوند. افراد تحصیل کرده را از بین رشته‌های مختلف مانند پزشکی، رایانه و مهندسی عضو می‌کنند. (Bergen and Pandey, 2006:118)

الف) عامل روان‌شناختی

به طور کلی القاعده از نیروهای نامتعادل استفاده نمی‌کند. تاکنون مدارکی مبنی بر مراجعه افراد القاعده به روان‌پزشک به دلیل جنون به دست نیامده است. (Victor off, 2005:12) این گروه‌ها وجود افراد روانی یا غیرمتعادل را برای سازمان خطر امنیتی می‌پندارند، لذا تحت هیچ شرایطی آنان را به سازمان وارد نمی‌کنند. این افراد غیرقابل پیش‌بینی و غیرقابل کنترل هستند و برای عملیات‌ها مفید نخواهند بود. افراد با ویژگی از خود راضی یا خودشیفتگی^۱ بیش از اینکه در خدمت سازمان باشند، به امیال شخصی خود می‌اندیشند و امکان ضربه زدن به سازمان را دارند. از ویژگی‌های روانی دیگر این‌گونه افراد پارانویا (سوءظن) است که به دلیل نوع زندگی امنیتی در آنها ایجاد می‌شود. هم‌چنین فرافکنی^۲ به دلیل ناکامی و پرخاشگری به دیگران منتقل می‌شود و امکان افتراق بین تهاجم خارجی و جابه‌جایی داخلی از بین می‌رود. آنچه مسلم است تاکنون مدارک و دلایل مستندی بر وجود مشکلات روانی در اعضای القاعده گزارش نشده و تجزیه و تحلیل روانی از این سازمان نیز بر مبنای مسائل نظری است نه اینکه واقعاً گزارش علمی ارائه شده باشد. چند ویژگی عمومی میان افراد القاعده به شرح ذیل است:

۱. افرادی با دیدگاه سیاه و سفید به دنیا هستند.
۲. دشمنی عمیقی با غرب به خصوص آمریکا دارند.
۳. احساس رفتار غیرعادلانه و غیرانسانی با مردم خاورمیانه دارند.
۴. احساس می‌کنند جامعه منحرف است. (Benjamin and Simon, P.74)

اما عوامل روان‌شناسی و روان‌شناختی جذب افراد به القاعده عبارت‌اند از:

۱. پویایی اجتماعی سازمان‌ها، ساختار مشترک همگانی بین افراد سازمان ایجاد می‌کند.
۲. پیوند همگانی در تاریخ به خصوص نارضایتی تاریخی؛
۳. آشننگی سیاسی در کشورهای اسلامی؛
۴. جذابیت شخصی اسامه بن لادن؛
۵. مذهب عاملی مشترک بین همه عوامل و ربط‌دهنده آنهاست.

ب) عامل اجتماعی

القاعده مانند سایر سازمان‌های اجتماعی دارای هنجارهایی خاص است. شکل‌گیری گروه براساس منافع مشترک یا شخصیت قومی یا ملی است. فکر اجتماعی در القاعده جامعه اسلامی بسیار قوی است. (Barber, 2001:222-224) در جامعه اسلامی فرقی بین فرد و اجتماع وجود ندارد. توجه به دشمن و تهاجم بیرونی به عنوان عامل اتحاد و انسجام اجتماعی اهمیت بسزایی دارد. شبکه اجتماعی القاعده فقدان حس نقش اجتماعی افراد را برطرف می‌کند و

1 . Narcissistic
2 . Projection

آنها را به یکدیگر وابسته می‌سازد و فرد هویت خود را به هویت گروه متصل می‌کند که همین امر، عامل مهمی برای عضویت محسوب می‌شود. عامل گروه یا اجتماع مانند مذهب برای جذب اهمیت دارد. القاعده و بن لادن هواداران زیادی در دنیا دارند که لزوماً وارد صحنه عمل نمی‌شوند. (Scheuer, 2004:19) واردشوندگان به جرگه القاعده با امید به حضور در جهاد جهانی عضو می‌شوند. هم‌چنین آمیدی در آنها ایجاد می‌شود که دولت‌ها و ساختارهای اجتماعی دیگر از توانایی ایجاد این امیدواری عاجزند.

ج) عامل تاریخی

در خاورمیانه اتفاقات تاریخی خیلی زود فراموش نمی‌شوند. موضوعی مانند جنگ صلیبی در حافظه تاریخی خاورمیانه مانند اتفاقی است که هفته قبل رخ داده است. این اتفاقات به همراه [رفتار] تحقیرآمیز اسرائیل، تهاجم فرهنگی غرب و حضور امریکا در سرزمین‌های اسلامی زمینه ظلم تاریخی را در اذهان جامعه اسلامی زنده نگه می‌دارد. ناکامی حاصل از استعمار و ظلم در جوامع اسلامی (بدون اتفاق منسجم رسمی بین جوامع) باعث اتحاد علیه غرب شده است. القاعده به آسانی از این موضوع بهره‌برداری می‌کند. واقعه اخیر یا همان جنگ افغان‌ها و شوروی سابق جنگی مدرن بود که با انگیزه جهاد علیه کافران شکل گرفت. (Gerges, 2005: 84-85) با پایان این جنگ، راهبرد جنگ به دشمنان نزدیک یعنی دولت‌های کافر مستقر در کشورهای اسلامی تبدیل شد. سپس علیه دشمنان دور کافر در غرب جهت‌گیری شد. به هر حال، القاعده از ظلم تاریخی غرب علیه کشورهای اسلامی بهره‌برداری کافی می‌کند.

د) عامل سیاسی

جنبه‌های سیاسی که به تروریست شدن فرد کمک می‌کند تحت تأثیر فشارهای درونی و خارجی است. از نظر عوامل درونی، در بسیاری جوامع اسلامی فرهنگ قبیله‌ای جایگزین فرهنگ دولتی شده است. نفوذ فرهنگ غرب در این جوامع نوعی تجاوز محسوب می‌شود و زمینه اتحاد افراد با یکدیگر را برای مقابله با فرهنگ غرب فراهم می‌آورد. از نظر رزمندگان جهادی، حکومت‌های کشورهای اسلامی عروسک خیمه‌شب بازی امریکا، سرکوبگر و مخالف آزادی بیان هستند.

از جنبه خارجی، نحوه تعامل رژیم‌های کشورهای اسلامی با امریکا و غرب باعث ناکامی به خصوص در خاورمیانه شده است. شاهزادگان عربستان سعودی به دلیل اجازه دادن به کافران برای ورود به مملکت مقدس اسلامی مورد تهاجم جهادگران هستند. (Scheuerb, PP.115-116) کشتار در عراق پس از تهاجم امریکا، عامل دیگری برای خصومت مسلمانان با امریکا و غرب محسوب می‌شود. به طور کلی آمارهای گوناگونی که از کشتار مسلمانان در عراق، پاکستان و افغانستان منتشر می‌شود، زمینه خشونت بیشتری علیه امریکا ایجاد می‌کند؛ هرچند آمار اعلامی هر طرف متفاوت است. (Rild, 2007) عامل دیگر خشونت علیه امریکا، حبس و شکنجه مسلمانان توسط کافران است. القاعده از این عوامل برای تبلیغات و افشاگری ضد امریکا استفاده، و بستر جذب و عضوگیری جدیدی ایجاد می‌کند.

طبقه‌بندی اعضا

ارتش آزادی‌بخش ایرلند اغلب از میان اعضای قبلی خود عضوگیری می‌کند که به سرعت عملیاتی می‌شوند، چون آموزش دیده و مهارت یافته‌اند. البته اخیراً گزارش‌هایی

منتشر شده است که این ارتش از بین جوانان بدون سابقه خشونت نیز شروع به عضوگیری کرده است. (Daly, 2004:35)

حماس در ابتدا عضوایی را از اردوگاه پناهندگان در کرانه باختری اردن و غزه شروع کرد، ولی در حال حاضر به دانشگاه و زندان نیز تعمیم یافته است. حماس با ارتباط قوی با جامعه که اعضای بالقوه در آن وجود دارد، عمل می‌کند. این سازمان از طریق ایجاد مؤسسات آموزشی (مهدکودک تا دانشگاه)، پرورشگاه، کلینیک پزشکی و کلوب‌های ورزشی عضو می‌گیرد. براساس برخی گزارش‌ها، حماس تا ۶۰ درصد در این مراکز هزینه کرده است. (Daly, 2004:36)

عضوگیری القاعده در سطوح چندگانه برای سازمان، مأموریت‌ها و حملات خاص انجام می‌گیرد. عضو بالقوه پس از شناسایی برای یک تا دو سال زیر نظر گرفته می‌شود و سپس به منظور تحت نظرگیری بیشتر و آموزش به افغانستان اعزام می‌شود. در شرایط دیگر، القاعده از گروه‌های هم‌فکر موجود در منطقه برای عضوایی استفاده می‌کند. این سازمان عضوایی خود را بر عملیات و ویژگی مورد انتظار خود طراحی می‌کند و این الگو، خاص القاعده است. (Daly, 2004:37)

به طور کلی، آنجلا جندرون و همکارانش (۲۰۰۶) تقسیم‌بندی زیر را برای عضوگیری بیان کرده‌اند:

۱. دواطلبان جوان

جوانان به دلیل ایده‌آل‌گرا بودن و اعتقاد به قدرت تغییر دنیا، جذب القاعده می‌شوند. میانگین سن جامعه مسلمانان کانادا ۲۸ سال است که ارزش‌های رهبران جامعه، مسلمانان و والدین را درونی می‌کنند و به دنبال هویت، بزرگی و عزت نفس مسلمانان هستند. فرد تحت تأثیر تبلیغات در مسجد، مرکز آموزش مذهبی، مدرسه، دانشگاه، نوار ویدئو و اینترنت به عضویت گروه‌های تروریست درمی‌آید. براساس مطالعات سیگمن^۱، میانگین سن عضویت در گروه‌های تروریستی ۲۶ سال است که دوران نوجوانی را گذرانده‌اند. در واقع، وی مخالف «فرضیه نارسیدگی» است. (Daly, 2004:9)

۲. ملی‌گرایان مذهبی

عمده مجاهدان، ملی‌گرایان مذهبی هستند که با حکومت محلی خود درگیرند. آنان برای مبارزه به کشورهای غربی می‌آیند و در آنجا به مبارزه خود ادامه می‌دهند. بعضی از آنان جذب اعتقادات رادیکالی القاعده می‌شوند و علیه اهداف جهانی غرب مبارزه می‌کنند. برای مثال، فعالیت اسلامی مسلمانان الجزایری در بریتانیا بعدها به سایر گروه‌های قومی سرایت کرد. در کانادا نیمی از گروه اسلامی مسلح الجزایری^۲، گروه سلفی «تأسیس حکومت اسلامی در الجزایر» را ایجاد کردند که القاعده از آنان در جهت اهداف جهانی حمایت می‌کرد.

۳. تروریست‌های رشد خانگی^۳

پس از واکنش نظامی امریکا علیه بن لادن (که جنگ علیه اسلام تصور شد نه جنگ علیه مجاهدان جهانی)^۴، احساس بی‌عدالتی، ترس و عصبانیت در جامعه اسلامی ایجاد شد. این

1. Sagman

2. Algerian Armed Islamic Group (GIA)

3. Home Grown Terrorists به تروریست‌های متولد شده در کشور هدف گفته می‌شود

4. Global Jihadis

فضا زمینه مناسبی برای عضوگیری اسلام‌گرایان رادیکال ایجاد کرد. «روی»^۱ بنیادگرایی اسلامی را واکنشی به تغییرات جامعه‌شناختی هم‌چون نژادپرستی و بیکاری می‌داند تا ناشی از عامل فرهنگی و تاریخی. در عین حال، بعضی از اعضای گروه‌ها طرفدار غرب هستند که مقابله با غرب را در اولویت می‌دانند.

آنچه جامعه غرب را تهدید می‌کند این است که نسل دوم اقلیت مهاجر و تحصیل‌کردگان حرفه‌ای علاقه‌مند عضویت در این گروه‌ها هستند. «تئرون گرگ» توسط یک تروریست «رشد خانگی» در نوامبر ۲۰۰۴ در هلند کشته شد. فرد تروریست، مسلمان ۲۶ ساله، تحصیل‌کرده، مسلط به زبان هلندی و متولد هلند بود. براساس گزارش مرکز مطالعات امنیتی و اطلاعاتی^۲ درصد بالایی از مسلمانان کانادایی همکار با بنیادگرایان متولد کانادا بوده‌اند. (Daly, 2004:12)

۴. شبکه دوستی و خویشاوندی

گروه همسالان و ارتباط خویشاوندی عاملی با نفوذ در فرآیند رادیکالیسم است و به عنوان ابزاری برای حفظ افراد در اهداف عملیاتی به کار می‌رود. در مواردی متعدد در کانادا، انگلیس و بوسنی از این نوع ارتباطات برای عضویت در گروه‌های رادیکالی استفاده شد. (Ibid)

۵. رجوع^۳

افراد متولد غرب عموماً در نوجوانی در جست‌وجوی هویت خود با اعتقادات مذهبی آشنا می‌شوند و برای اثبات اعتقادات خود به خواسته‌های بالا و حداکثری تن می‌دهند. (Ibid)

۶. تبدیل^۴ (گرویدن)

مقامات فرانسوی گزارش داده‌اند که افراد بسیاری به اسلام گرویده‌اند. آنها نه تنها عضو القاعده شده‌اند بلکه در طراحی و رهبری حملات نیز نقش داشته‌اند. تبدیل یا گرویدن امتیازی برای گروه‌های بنیادگرا محسوب شده، چون افراد مذکور توانایی عمل کردن آزاد در اروپا، آسیا و شمال آفریقا را دارند بدون اینکه مقامات امنیتی مشکوک شوند. چنین اعضای معمولاً تکالیف مهم و خطرناکی را به عهده می‌گیرند. (Daly, 2004:13)

۷. زنان

در سال‌های اخیر از زنان نیز به عنوان حمله‌کنندگان انتحاری در چین و فلسطین استفاده شده است. گروه بنیادگرای هلندی با گروه بنیادگرای بلژیکی مرتبط شدند و زنان استشهادهای را به عراق اعزام کردند. اخیراً زنان عضو شده از خانواده مهاجران که ریشه اسلامی خود را باز یافته‌اند، برای اثبات اعتقادات خود دست به عملیات می‌زنند ولی تاکنون از این زنان در غرب استفاده نشده است. (Ibid)

۸. زندانیان

مسلمانان در زندان‌های غرب درصد نامتجانسی را تشکیل می‌دهند. برای مثال در فرانسه ۲۰ درصد زندانیان مسلمان هستند و بنیادگرایان از بین آنان عضو می‌گیرند. (Daly, 2004:14)

1 . Roy

2 . Center of Security & Intelligence Studies

3 . Reverts

4 . Convert

زندانی تحت تأثیر حرفها و عقاید مسلمانان افراطی قرار می‌گیرند. آنها که به دلایلی کوچک مانند فروش مواد مخدر یا دزدی در آنجا هستند، خود را مظلوم می‌دانند و آمادگی جذب به گروه‌های افراطی را خواهند داشت. (Cuthbertson, 2004: 18) زندانیان محروم از حقوق اجتماعی، منزوی و مطرود از سوی دوستان و خانواده فرصت بالقوه‌ای برای جذب توسط گروه‌های جهادی هستند که در داخل و خارج از زندان حامی آنها به شمار می‌روند.

۹. مهاجرین

روحان گوناگونا در مطالعه دیگری می‌گویند: عاملان بیشتر عملیات‌های بزرگ در دهه اخیر در آمریکای شمالی و اروپای غربی، مهاجران بوده‌اند. (Gunaratna Quoted in Robert Leiken, 2004: 6) کوین رود^۱ می‌گوید: در ملاقات با تعدادی از مسئولان امنیتی و دفاعی اندونزیایی، جماعت اسلامی و تعدادی از آژانس‌ها به این نتیجه رسیدیم:

- برای مقابله با تروریسم، دو بال پلیس و اطلاعات باید عمل کنند.
- مناطق عضوگیری در اندونزی «مدارس شبانه‌روزی اسلامی» هستند. در حال حاضر، چهارده‌هزار مدرسه اسلامی در اندونزی توسط سازمان‌های اسلامی اداره و کنترل می‌شود.
- در جنوب شرق آسیا، شش یا هفت سازمان مانند جماعت اسلامی وجود دارد که با القاعده در ارتباطند و برای عضوگیری به آن کمک می‌کنند.

ابزار عضوگیری

۱. اینترنت

القاعده وب سایتی بر مبنای عقاید بن لادن طراحی کرده است که از سوی مهندسان تحصیل کرده و تکنسین‌های حرفه‌ای طرفدار او هدایت می‌شود. اینترنت، اتاق چت، ویدئو، نوار کاست و تلفن به عنوان ابزار عضوایی، تبلیغات آنها را انتشار می‌دهند. آنها اسطوره و پیمان جهاد را به جوانان در جست‌وجوی هویت، عرضه می‌کنند و آنها را از اتاق نشیمن به مدارسی رادیکالی و مجهز به فایل‌های صوتی، فیلم، سخنرانی، شعر، آواز شهادت و خواندن قرآن منتقل و صحنه‌های جنگ و جهاد را دانلود می‌کنند. پیام وب سایت مقابله با ظلم بر مسلمین به دو صورت است:

۱. شرکت در جهاد در کشورهای غیرغربی از طریق تأسیس نظام خلافت؛
 ۲. شرکت در جهاد خشونت‌آمیز علیه همه دشمنان اسلام. (Gerweher and daly, 2007: 16)
- اینترنت برای القاعده دو کار کرد اصلی دارد: نخست، به عنوان کتابخانه، برای انتشار مذهب و ایدئولوژی سیاسی؛ دوم، به منزله دستورالعمل موضوعات تکنیکی و تاکتیکی مانند ساخت مواد منفجره، جنگ چریکی، گروگان‌گیری و امنیت عملیات. (Stenersen, 2008: 215-233) «ویمن» می‌گوید اینترنت یک دانشگاه تروریستی آن لاین برای تروریست‌های خودآموز است. (Weimann, 2006: 12) وی روش‌های متعدد به کارگیری اینترنت توسط رزمندگان اسلامی به منظور آموزش، آمادگی و طراحی عملیات مانند ارسال ایمیل، یافتن اطلاعات، ملاقات و مباحثه با افراد هم‌فکر و غیره را بیان کرده است. در نهایت می‌توان گفت از اینترنت به عنوان «ردگاه آموزشی مجازی» برای القاعده و سایر رزمندگان اسلامی استفاده می‌شود. کارکرد دیگر اینترنت ایجاد محیط تعامل برای مباحثه درباره موضوعات آموزشی، تبادل تجارب افراد و ارتباط مستقیم و زنده با مربی برای رفع اشکال است.

۲. مساجد

بنیادگرایان و نیز اعتدال‌گرایان اسلامی هزاران جوان را برای دفاع از ممالک اسلامی به افغانستان اعزام کردند. بنیادگرایان با استفاده از مساجد، مستقیم یا غیرمستقیم افراد را علیه غرب می‌شوراندند. تشویق و ترغیب و مشروعیت‌شهادت و عملیات استشهادی به عنوان ابزار و بال‌های جهاد علیه غرب و رژیم‌های کشورهای اسلامی در مساجد طرح می‌شود. آزادی بیان در کشورهای غرب مانع اصلی جلوگیری از این‌گونه سخنرانی‌ها در آنجاست. بسیاری از اعضای جهاد اسلامی اندونزی از طبقه متوسط بوده و عمدتاً در دانشگاه و مساجد جذب شده‌اند. (مانیان و همکاران، ۲۰۰۴: ۳۴) برای جلوگیری از جذب این افراد، بوش و دولت‌مردان او در سال ۲۰۰۷ مبلغ ۱۵۷ میلیون دلار برای تقویت و حمایت از مدارس در اندونزی هزینه کردند. مساجد تندرو که در فرآیند وابستگی به جهاد نقشی مهم داشتند، عبارت‌اند از: مسجد فینزبری پارک در لندن، مرکز فرهنگی - اسلامی در میلان، مسجد ابوبکر در مادرید و مسجد القدس در هامبورگ. در سراسر دهه ۱۹۹۰ از این مساجد محلی به عنوان دروازه ورود به جهاد اسلامی استفاده شد و مسلمانان جوان برای آموزش به مکان‌هایی در افغانستان و برای جنگ در خط اول جبهه به بوسنی و چچن گسیل شدند.

مساجد مکان ارتباط، جذب و عضوگیری افراد هستند و از نظر امنیت و هویت، برای افراد مکانی امن محسوب می‌شوند. مسجد از نظر ارتباط اجتماعی، اعتقادی و تجمع مورد توجه مؤمنان است. دو مسجد بنیادگرا معروف در غرب به نام‌های مسجد فینزبری پارک^۱ در لندن و مسجد الفاروق^۲ در بروکلین محل ترویج جهاد هستند. (Cowell, 2002: A12) به ادعای منابع غربی، مسجد الفاروق و امام جماعت آن به نام شیخ عمر عبدالرحمن در واقعه انفجار ساختمان بانک جهانی در نیویورک نقش داشتند. (Lichtbrau and Glabersan, 2003: A1)

۳. صحنه عملیات امریکایی

جنگ به اصطلاح ضد تروریسم امریکا در عراق، عامل دیگر جذب افراد به القاعده در اقصی نقاط جهان بوده است. به تعبیری، زمین عراق مزرعه کاشت و برداشت برای القاعده است. تصور عمومی جهان اسلام از جنگ به اصطلاح ضد تروریسم امریکا، جنگ ضد اسلام است؛ هر چند امریکا سعی بر تبلیغ ضد تروریستی دارد. این تصور عامل جذب عضو از بین ۳۰ تا ۴۰ کشور توسط القاعده شد. (Atran, 2004: 74)

۴. اردوگاه مهاجران

جنگ ضد طالبان باعث فرار افغان‌ها از خانه و کاشانه‌شان و استقرار در مرز ایران و افغانستان شد. (Thompson, 2001) بدیهی است تمام مهاجران طرفدار طالبان و القاعده نیستند، اما القاعده از خلأ موجود، کمال استفاده را برای استخدام نیرو برد.

۵. حمایت امریکا از رژیم‌های ضد مردمی

حمایت بی‌قید و شرط امریکا از رژیم‌های ضد مردمی خاورمیانه مانند عربستان و مصر، توهین به مردم مسلمان این کشورها قلمداد و بستر ساز جذب و طرفداری مردم از القاعده می‌شود. از دیدگاه مردم مسلمان، همکاری دولت‌ها با امریکا برای جنگ با به اصطلاح تروریست‌ها جنگ بر ضد همان مردم و اسلام است.

1 . Finsbury Park Mosque
2 . Al-Farouq Mosque

۶. مدارس

مؤسسه یادگیری نیز مکانی مناسب برای عضوگیری گروه‌های جهادی است. دانش‌آموزان ۱۰-۸ ساله آمادگی کاملی برای اطاعت همه‌جانبه دارند و استعداد بالقوه‌ای برای جذب در آینده خواهند داشت. برخلاف این تصور رایج، عمده مدارس مکان عضوگیری القاعده نیستند، (Coulson, 2003:3) بلکه مدارس بسته به تأمین‌کننده مالی، همان عقاید را ترویج می‌دهند. در پاکستان، مدارس از طریق خمس و زکات اداره می‌شوند که عمدتاً از خارج به خصوص عربستان و کشورهای خلیج فارس تأمین می‌شود. (Hoqqani, 2002:63) مدارس وابسته به عربستان، وهابیگری را ترویج می‌دهند. برای افراد بی‌بضاعت، مدرسه رایگان همراه با غذا مناسب‌ترین انتخاب است و در عین حال، مکان جذب خوبی برای القاعده محسوب می‌شود.

۷. رهبری

اسامه بن لادن برای طرفدارانش و بعضی از مردم عادی شخصیتی کاریزماتیک دارد و او را در حد پرستش، دوست دارند حتی اگر تاکتیک‌های او را قبول نداشته باشند. (Ross, No. 2001) او به مسلمانان پیروزی بر ابرقدرت را نشان داد و آن را «ببر کاغذی» نامید. (Hoffman, 2003: 27) بن لادن ثروتمند در غاری در افغانستان زندگی می‌کرد، در حالی که خانواده او در عربستان سعودی از خانواده‌های ثروتمند هستند. (Hashin, 2001: 19) بر اساس دیدگاه مسلمانان اهل سنت، زندگی بن لادن زندگی مسلمان واقعی است. او حرف تازه‌ای نروده است که قبلاً گفته نشده باشد. (Rubin, 2002:21)

مروری بر ارزیابی ابزار عضوگیری

اینترنت ابزار مستقیم عضوایی نیست، بلکه تسهیل‌کننده فرآیند عضوایی است. تماس فیزیکی در کنار آن ارتباط مستقیم و تبلیغات، عامل اساسی است. نیاز به گمنامی در اینترنت سبب جلوگیری از ابزار مقدماتی عضوایی می‌شود. (Hannah, 2006:30) جیسون والتر^۱ آمریکایی - هلندی در ابتدا در سال ۲۰۰۳ از طریق چت اینترنتی به عضویت القاعده در آمد. پس از ۱۱ سپتامبر، روش عضوایی القاعده به حالت شناور، ساختار منعطف و غیرمتمرکز تبدیل شده است که از اینترنت و تکنولوژی ارتباطات برای نفوذ در سازمان‌های جهاد اسلامی جهانی بهره می‌گیرد. (Hannal, 2006:17)

بین اکتبر ۲۰۰۵ تا دسامبر ۲۰۰۶، ۲۴ هزار نفر در اروپا به اتهام عضوگیری برای گروه انصار الاسلام در عراق، دستگیر شدند. عضوگیری عمدتاً در مدرسه، مکان‌های مذهبی مانند مساجد یا در زندان صورت می‌گیرد. روش کار شامل استفاده از مواد تبلیغاتی مانند ویدئو، تراکت و فیلم‌هایی است که حاکی از حمایت از مسلمانان در جهاد جهانی است. (EuRoPol, 2007. 22)

وان بوئر^۲ می‌گوید: در ابتدا این افراد اعتقاد خود را با لباس سنتی نشان می‌دهند و سپس لباس غربی می‌پوشند که جلب توجه نکنند. این افراد فرهنگ خود را بالاتر از فرهنگ غرب می‌دانند و آن را به عنوان منبع مقابله و غضب علیه غرب برمی‌شمرند. تا قبل از ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ بسیاری از ستیزه‌جویان (رزمندگان) از داخل مساجد عضوایی می‌شدند، اما اکنون عضوایی در قهوه‌خانه‌ها، کتابفروشی‌های اسلامی یا دیوانیه‌ها صورت می‌گیرد.

1 . Jason Walters
2 . Von baver

جرجی بردیگر^۱ می‌گوید:

۱. افراد جوان بین ۲۰ تا ۳۰ ساله به اسلام گرایش پیدا کرده‌اند و جنگ عراق تأثیر ملموسی بر آنها گذاشته است.

۲. زنان نقش کمک‌کننده با قبول تابعیت و پوشش دادن به این افراد دارند.

۳. اعتقاد جدید از افراد تحصیل کرده مسلمان در غرب ناشی می‌شود.

۴. مکان آموزشی القاعده پس از حمله آمریکا به افغانستان تعطیل شد، اما آنها به قفقاز به خصوص چچن منتقل شدند. وی می‌افزاید: راهبرد بن لادن نشان دادن آغاز جنگ غرب به ویژه آمریکا علیه جهان اسلام است که جنگ علیه عراق این راهبرد را تأیید کرد. هم‌چنین کارشناسان و مقامات رسمی معتقدند جنگ آمریکا علیه عراق زمینه مناسبی برای عضوگیری در اختیار القاعده گذاشت.

فقدان انگیزه نیروگیری جامع باعث شد جهاد جهانی به نیروگیری‌های خودبه‌خودی روی آورد. گروه‌هایی از مجاهدان که براساس ارتباطات قبلی موجود با جهاد شکل گرفته بودند، به حدی از رشد طبیعی رسیدند که وارد جایگاه‌های خاص اجتماعی و مطنون به یک ایدئولوژی اصلاحی شدند. این پدیده هم‌زمان نقیصه‌های مهم و در عین حال، نقطه قوت واقعی جهاد جهانی است. برای حفظ نیروی جنبش، تروریست‌ها تا حد زیادی به چند فرد ماهر وابسته‌اند که توانایی عمل فراتر از گفتار را دارند و پیروان را جذب می‌کنند. با آنکه نمونه‌هایی از نیروگیری بالا - پایین وجود دارد، تمایل کلی قبل و بعد از ۱۱ سپتامبر بیشتر فرآیند پایین - بالا بوده است.

هر چند بسیاری از مسلمانان به مسائل مطروحه در اینترنت حساس شده و از طریق آن به احساس هویت جمعی اجتماعی رسیده، ولی هیچ‌یک مستقیماً از طریق اینترنت به جهاد روی نیاوردند. هنوز هم آشنایی‌های شخصی ضروری است. باید بر این نکته تأکید کرد که ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ برای بسیج توده‌های مسلمان در حدی فراتر از جهاد افتخارآمیز به منظور براندازی رژیم‌های اسلامی مرتد و جایگزینی آنها با نظم نوین جهانی صورت گرفت. اسلام‌گرایان نظامی در رسیدن به این هدف با شکست کامل روبه‌رو شدند. (Kepel, 2002) با سقوط دولت طالبان در افغانستان انتظار می‌رفت نیروگیری متوقف شود، اما در ظاهر چنین نشد. نقش اسلام‌گرایان نظامی ساکن اروپا باید برای استقلال بیشتر از سازمان‌های تثبیت‌شده تروریستی، تغییر کند. در آینده نیروگیری، آموزش و برنامه‌ریزی و اجرای عملیات مختص اروپا از طریق شبکه‌ای از سلول‌های کم و بیش مستقل صورت خواهد گرفت. بسیاری از برآوردهای سؤال‌انگیز درباره تعداد اسلام‌گرایان نظامی در اروپا مطرح شده، اما وسواس در مورد ارقام تا حد زیادی گمراه‌کننده است. (Taarnby, 2003) یک اسلام‌گرا از آلمان در بحث درباره نیروگیری آینده می‌گوید: کمیت مهم نیست بلکه کیفیت ارزش دارد؛ حتی اگر تعداد نیروها ده نفر باشد، باز هم کافی است، چون تو آنها را بررسی می‌کنی و از لحاظ روانی آنها را می‌فهمی. کار تو درست مثل کاری است که در مدرسه انجام می‌شود... در پایان هر مرحله یک امتحان برگزار می‌گردد. (Italy, 2002) در نتیجه:

- حمله به عراق باعث نگرانی مسئولان رسمی شده، چون بستر عضوگیری حمله‌کنندگان در آمریکا، اروپا و اسرائیل است.

- یک عضو ضد اطلاعات آمریکا گفت: حمله به اهداف آمریکایی در عراق به عنوان بستر مؤثر عضوگیری القاعده و سایر گروه‌هاست.

- پس از دستگیری خالد شیخ محمد در پاکستان و بازجویی از افراد دستگیرشده القاعده

روشن شد عضوگیری آنها در آلمان، انگلیس، اسپانیا، ایتالیا و هلند در حال افزایش است.

- مسئولان امنیتی می‌گویند: سخنرانی‌های هیجان‌آور تند در مساجد سبب افزایش گرایش و علاقه به القاعده می‌شود و افراد را از پوشیدن جین به لباس سنتی و گذاشتن ریش سوق می‌دهد.

- براساس یافته‌های مسئولان امنیتی، روش عضوگیری بسیار ساده است: امریکا مسئول تمام بدبختی مسلمانان در سراسر جهان است. محققان و جامعه‌شناسان نیز می‌گویند تغییر ظاهر فرد از لباس غربی به لباس سنتی عامل اصلی عضو شدن است و ریش گذاشتن عامل شناخت این افراد است.

فرآیند عضو شدن

مطالعات مارک سیگمن نشان می‌دهد که تروریست‌ها، ایده‌آل‌گرایان جوان جویای شکوه و هیجان ایجاد مدینه فاضله هستند. بر خلاف اعتقاد عمومی، رادیکالیسم محصول فقر، شست‌وشوی مغزی جوانان، فقدان تحصیلات، فقدان شغل، فقدان مسئولیت اجتماعی، مجرمیت یا بیماری روانی نیست. بسیج القاعده بر جنبش اجتماعی مبتنی بر دوستی و خویشاوندی است. ۸۰ درصد دستگیرشدگان در اروپا و امریکا از نسل دوم و سوم مهاجران رادیکال شده در غرب هستند نه در خاورمیانه. قبل از ۱۱ سپتامبر اعضا به طور آزاد سفر می‌کردند، با مرکزیت القاعده ارتباط می‌گرفتند و به صورت گروهی متحد و واحد عمل می‌کردند. در حال حاضر، بعضی از اسلام‌گرایان رادیکال انگلیس فقط با خانواده‌هایشان در پاکستان تماس دارند و بقیه محدود و محصورند، ولی ارتباط‌شان از طریق اینترنت انجام می‌گیرد.

فرآیند رادیکال شدن افراد بر چهار عامل مبتنی است:

۱. احساس بی‌حرمتی اخلاقی؛^۱
۲. تفسیر خاصی از دنیا؛^۲
۳. تشدید بر اساس تجارب شخصی؛^۳
۴. بسیج از طریق شبکه.^۴ (Sageman, 2004)

۱. احساس بی‌حرمتی اخلاقی

رادیکال‌های اسلامی احساس بی‌حرمتی اخلاقی می‌کنند. قبل از ۲۰۰۳ منبع اصلی بی‌حرمتی، کشتار مسلمانان در بوسنی، چین، انتفاضه دوم فلسطین و کشمیر بود. بعد از ۲۰۰۳، جنگ عراق به سوخت فرآیند رادیکالیسم بدل شد. هرچند واقعه ۱۱ سپتامبر انتقام احساس بی‌حرمتی اخلاقی مسلمانان جهان بود، حقارت ابوغریب و گوانتانامو پیامی از رهبران غرب به مسلمانان تلقی شد. اساساً مسلمانان قوانین محلی را ضد خود می‌دانند.

۲. تفسیری خاص از دنیا

تفسیر عمومی مسلمانان از دنیا هماهنگ با راهبرد غربی‌ها یعنی «جنگ علیه اسلام» است. بر اساس مطالعات سیگمن، تروریست‌های اسلامی، محققانی نبوده‌اند که براساس تفکر و تدبیر به کارهای تروریستی بپردازند. اقدام‌کنندگان (بمب‌گذاران) در مادرید، عملیات سرویک^۵

1. Moral Outrage
2. Interpretation
3. Resonance With Personal Experience
4. Mobilization Through Networks
5. Operation Crevice

لندن، عملیات پندنیس لتیگیشن^۱ استرالیا، هوفستد گروپ^۲ هلند، عملیات ۱۱ سپتامبر، میامی، نیویورک، نیوجرسی و تورنتو محقق و عالم اسلامی نبودند. در توضیح رفتار این افراد می‌توان گفت بیش از اینکه مبتنی بر تفکر باشد، بر احساس بنا شده بود. آنان به دنبال قهرمان شدن در راهبرد غربی‌ها یعنی «جنگ علیه اسلام» بودند. این افراد، خود را رزمندگان اسلامی قرن هفتم که نصف جهان را فتح کردند یا مجاهدین غلبه‌کننده بر شوروی دهه ۱۹۸۰ می‌دانند.

تفسیر مسلمانان از جنگ علیه اسلام درون فرهنگ سنتی ریشه دارد که در اروپا و امریکا متفاوت است: اول، مسلمانان در اروپا خود را شهروند درجه دو و مهمان می‌دانند، در صورتی که در امریکا شهروند واقعی محسوب می‌شوند. دوم، اندیشه «رؤیای امریکایی» سرزمین فرصت‌ها، اندکی امریکا را از تروریست‌ها مصون کرده زیرا ۷۱ درصد مسلمانان امریکایی به اندیشه «رؤیای امریکایی» معتقدند؛ (Pew Research Center, 2007) در صورتی که در اروپا از تبعیض شکایت دارند. سوم، فردگرایی یا اصالت فرد در امریکا از تفسیر جمعی و مشترک برای فلاکت‌ها جلوگیری می‌کند. برای مثال اگر از مسلمان امریکایی علت عدم موفقیت در کارش سؤال شود، خواهد گفت: «زیاد تلاش نکردم». در حالی که در اروپا در پاسخ به همین سؤال می‌گوید: «چون مسلمانم». در نظرسنجی از مسلمانان در اروپا، آنها ابتدا خود را مسلمان می‌دانند و بعد شهروند اروپایی، که نشانه خوبی برای روابط آینده اروپایی - مسلمان نیست. چهارم، سنت اراده‌گرایی در امریکا به مسلمانان امریکایی اجازه اظهار گلايه و ناخشنودی در محدوده محلی را می‌دهد، در حالی که در اروپا این امر امکان‌پذیر نیست و وجود قدرت محلی را برای جامعه بزرگ‌تر در آینده مضر می‌دانند.^۳

۳. تشدد بر اساس تجارب شخصی

مسلمانان اروپایی بیش از مسلمانان امریکایی معتقدند که غرب در جنگ علیه اسلام درگیر است، چون هر روز با این موضوع برخورد دارند. تصور تشدد به عوامل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و مذهبی تحت عنوان «عوامل و دلایل ریشه‌ای تروریسم» بستگی دارد. اول، از منظر تاریخی با جوامع متفاوتی روبه‌رو هستیم. امریکا از منظر مهاجرت قادر به جذب پزشکان، مهندسان و استادان دانشگاه مسلمانی شده که طبقه متوسط با درآمد بالاتر از معدل جامعه ایجاد کرده‌اند. در حالی که در اروپا کارگران غیرماهر مسلمان برای بازسازی جنگ جهانی دوم مهاجرت کرده‌اند. لذا دو طبقه متفاوت در اروپا (طبقه کارگران غیرماهر) و امریکا (طبقه متوسط) وجود دارد. کارگر مسلمان امریکایی احساس فرصت مساوی دارد، در حالی که کارگر مسلمان اروپایی احساس تبعیض می‌کند. میزان بیکاری کارگر مسلمان اروپایی از متوسط بیکاری جامعه بیشتر است. سیاست‌های رفاهی نیز در اروپا و امریکا متفاوت است. گرفتن حقوق بیکاری در اروپا باعث گرایش افراد به فعالیت جهادی می‌شود. جمعیت بیکار با حقوق بیکاری زمینه مناسبی برای جذب افراد به عملیات زیرزمینی در اروپاست.

۴. بسیج از طریق شبکه

عوامل یادشده باعث عصبیت جوانان مسلمانی می‌شود که ناکامی خود را از طریق اینترنت تخلیه می‌کنند و از این مجرا تعدادی به شبکه تروریستی می‌پیوندند. چند سال قبل شبکه

1 . Operation pendennis Litigation

2 . Hofstad Group

۳ . این اظهار نظر در واقع پاسخ به چالش بین اروپا و آمریکا است که آمریکاییان خود را در مقابله با مسلمانان موفق می‌دانند، در حالی که جنگ آمریکا علیه عراق بطلان این نظر را نشان داد.

«چهره به چهره»^۱ شامل خلافکاران جوان مهاجر، اعضای انجمن دانشجویی و گروه‌های مطالعاتی مساجد رادیکال بود. این گروه‌ها، مانند آمپلی فایر، مظالم و ستم‌های مسلمانان را بزرگ‌نمایی کرده و یکدیگر را ترغیب و تشویق به تظلم‌خواهی و اقدامات جهادی می‌کنند. گرایش به خشونت و جنبش تروریستی بیشتر تصمیم جمعی است تا تصمیم انفرادی. دو سه سال اخیر رادیکالیسم «چهره به چهره» به رادیکالیسم «آن لاین» تبدیل شده است. یعنی افراد از طریق گفت‌وگوهای افراطی اسلامی^۲ در اینترنت به رادیکالیسم تغییر و تبدیل عقیده داده‌اند. البته اخیراً زنان نیز در این گفت‌وگوها مشارکت می‌کنند.

آماده کردن اعضای القاعده برای شهادت، آمادگی روحی، آموزش‌های مقدماتی نظامی و آموزش بقا را شامل می‌شود. به عبارت دیگر، فرآیند شرطی کردن روان‌شناختی و آموزش‌های دینی جزء آمادگی‌های روحی افراد است. آموزش‌های دینی اعضا شامل دیدن ویدئوی جهادی، بحث در مورد مسائل جهادی و سایر مباحث دینی است و پس از اتمام آموزش‌های روحی، نظامی و دینی انتظار می‌رود «هم‌فرهنگی» بین افراد جدید و قدیمی‌ها ایجاد شود. هم‌فرهنگی در نظم، تمرین‌ها، فلسفه، تصمیم‌گیری و سایر امور سازمانی اتفاق می‌افتد و فرد خود را جزئی از گروهی می‌داند که منافعش با منافع آن گره می‌خورد.

راهبردهای القاعده برای جذب افراد

۱. رسانه و تبلیغات

افراد جدید نوارهای ویدئویی جذاب مانند وصیت‌نامه شهیدان، اعدام‌ها و پیام‌های ایمن ظواهری و بن لادن را تماشا می‌کنند. (Kohlmann, 2006: 116-118) این نوارها در مساجد و مدارس قابل دسترسی است، اما در اینترنت وجود ندارد. هدف، رسیدن افراد به سطحی از انگیزه و درک انجام فعالیت‌های جهادی بدون کمک دیگران است.

۲. صواب و پاداش

بهشت و زندگی پس از مرگ انگیزه اصلی اقدام تروریستی افراد القاعده است. شهدا قهرمانان اجتماع هستند؛ (Huesmann, 2004:9) خیابان‌ها را به نام شهدا نام‌گذاری می‌کنند و به خانواده‌هایشان نیز تبریک گفته می‌شود.

۳. ضد بشر بودن دشمن

غیرانسانی و ضد بشر بودن دشمنان و کارکرد ضد اسلامی آنان سبب افزایش توانایی اعضای القاعده برای کشتن آنان می‌شود. القاعده اصحاب خیر و دشمنان، اصحاب شر هستند. اصحاب شر تهدیدی برای اسلام محسوب می‌شوند و باید از بین بروند.

۴. به کارگیری مذهب و تاریخ

القاعده برای تحکیم اعتقادات و تبعیت افراد جدید از روش‌های مختلف روان‌شناسی استفاده می‌کند. تأکید بر وظیفه اسلامی افراد یکی از این روش‌هاست. بن لادن از مسلمانانی که به جهاد نمی‌پردازند انتقاد می‌کند و تعهد و مشکلات حمایت از رژیم‌های تحت ستم را یادآور می‌شود. این روش به چند دلیل انجام می‌گیرد: اول، به افراد بالقوه می‌گوید که مسلمانان واقعی نیستند و باید موضع خود را در

1. Face - to - Face
2. Islamist Extremist Forums

حمایت از اسلام روشن کنند. دوم، افراد بالقوه باید احساس گناه در مقابل اتفاقات کنند و به آن تعهد نشان دهند و به دنبال جبران باشند.

۵. وفاداری گروهی

بعضی افراد تبعیت و وفاداری گروهی را به سبب روش شرطی شدن می‌پذیرند، ولی گاهی افراد هویت خود را در تسلیم شدن و وفاداری گروهی می‌دانند. بدیهی است هر چه هویت فرد بیشتر در گروه ذوب شود، وفاداری او به گروه افزوده خواهد شد. (Jerrold Post, 2002:628) احساس وفاداری به گروه همراه با احساس تعلق، احساس «خود اهمیتی» می‌دهد؛ یعنی نظام جدید اعتقادی که اقدامات او را قبول دارد و اهداف گروه را برترین می‌داند. جزئی از گروه شدن، مسئولیت فردی را کاهش می‌دهد و انجام اقدامات گروهی نیز باعث رضایت و موفقیت می‌شود.

نتیجه‌گیری:

راهکارهای تجویزی کارشناسان و محققان غربی در مقابله با رشد عضوگیری تروریست‌ها در جوامع غربی را می‌توان این‌گونه جمع‌بندی کرد:

۱. کاهش شکوه و افتخار فعالیت‌های جهادی و تبدیل آن به فعالیت مجرمانه معمولی؛ در حال حاضر در شبکه اینترنت خیلی از گفت‌وگوها در تبلیغ و قهرمان‌پروری فعالیت تروریستی وجود دارد که با وارد کردن جوانان مسلمان مخالف خشونت، دیدگاه موافقان خشونت را به چالش می‌کشند.
۲. غیرنظامی کردن مبارزه علیه تروریسم و سوق دادن به برخورد و اجرای قانون؛ برای این منظور خروج فوری نیروهای نظامی از عراق که محرک اصلی تولید نسل جدید تروریست‌هاست، ضروری می‌نماید. جوامع اسلامی در غرب به قوانین محلی اهمیت می‌دهند. باید با توجه دادن رهبران اسلامی محلی و جوان مسلمان، آنها را در رعایت قانون شریک کرد. در اروپا این حس کمتر وجود دارد، در حالی که در امریکا حس میهن‌پرستی بیشتر است. باید حس توجه به قانون را به طور مستمر و مداوم گسترش و تذکر داد.
۳. عدم اهمیت دادن به تروریست‌های کشته‌شده یا دستگیرشده؛
۴. مقاومت در برابر وسوسه برگزاری کنفرانس مطبوعاتی برای اعلام پیروزی بزرگ علیه تروریسم؛

۵. باید نشان داد که فعالیت ضد تروریستی غرب جنگ علیه اسلام نیست. اکثر مسلمانان آمریکا جنگ علیه مسلمانان را جنگ علیه تروریسم نمی‌دانند، زیرا عمل آمریکا با گفتار آن هم‌خوانی ندارد. باید «رؤیای امریکایی» را گسترش داد و جوانان مسلمان امریکایی را با امید دستیابی به آن از جذب شدن به گروه‌های تروریستی بازداشت. بهترین نمونه برای آمریکا درس گرفتن از جنبش حقوق مدنی مارتین لوتر کینگ است که سخنرانی خود را با جمله «من یک رؤیا دارم» شروع کرد.

۶. حذف تبعیض در بازار کار، فرودگاه و قانون بین مسلمانان و شهروندان کشور که آمریکا از این جهت بهتر از اروپا عمل کرده است. با اعزام مسلمانان امریکایی به کشورها، برتری و موفقیت سبک زندگی آنان در آمریکا تبلیغ شود.

۷. جامعه مسلمانان آمریکا نسبتاً جوان و مهاجر است. نسل جوان به دنبال هویت و نقش محترمانه در جامعه امریکاست. نکته مهم این است که همه امریکاییان، مسلمانان امریکایی را با آغوش باز بپذیرند و آنها را با امریکایی اصیل همگرا کنند. هرچند امریکاییان از این نظر بر اروپاییان پیشی گرفته‌اند، لازم است ارزش‌های امریکایی علیه دشمنان جامعه تبلیغ شود.

- Atran, Scott, (2004), **“Mishandling Suicide Terrorism”**, Washington Quarterly 27, No. 3, Summer 2004.
- Barber, Benjamin, (2001), **Jihad vs. McWorld**, New York: Ballantine Books, 2001.
- Barnett· A, (2004), **“Terror Cells Regroup - and Now Their Target is Europe”**, Guardian. January 11.
- Bergen, Peter and Swati Pandey, (2006), **“The Madrassa Scapegoat”**, Washington Quarterly 29, No. 2, Spring 2006.
- Bokhari, Laila, Hegghammer Thomas, LIA Brynjar, Nesser Petter, Tonnesen Truls h.(2006), H Paths to Global Jihad: **Radicalisation and Recruitment to Terror Networks**, Proceedings from a FFI Seminar, Oslo, 15 March.
- Benjamin and Simon, **The Next Attack**, 74.
- Kim· Cragin and Sara A. Daly, (2004), **“The Dynamic Terrorist Threat”**, Rand Corporation, U.S.A.
- Coulson, Andrew, (2004), **“Education and Indoctrination in the Muslim World: Is There a Problem? What Can We Do About It?”** Policy Analysis, March 11.
- Cowell, Alan, (2002), **“At a Mosque in London, Bin Laden is Hailed as a Hero”**, New York Times, September 13.
- Cuthbertson, Ian M., (2004), **“Prisons and the Education of Terrorists”**, World Policy Journal 21, No. 3, Fall.
- Europol (2007) **Terrorism Situation and Trend Report**, (2007), Europol Coporate Communications, Nertherlands.
- Don, Bruce W. David R. Freling, Scott Gerwehr, Eric landree, Brian a. Jackson, (2007), **“Network Technologies for Network Terrorists”**, Rand Corporation.
- Daly, Sara A., Cragin, Kim (2004). **The dynamic Terrorist Threat**. Rand Corporation, U.S.A.
- EUROPOL (2004), **An Overview of the Counter Terrorism Unit Activities**, The Hague.
- Eric Lichtbrau with William Glaberson, (2003), **“Millions Raised for Qaeda in Brooklyn, U.S. Says,”** New York Times, March 5.
- Gerges, Fawaz A. (2005), **The Far Enemy: Why Jihad Went Global**, New York: Cambridge University Press.
- Gendron, Angela, (2006), **Militant Jihadismi: Radicalization, Conversion, Recruitment**, Carleton University, Ottaway, Canadian Center for Intelligence & Security Studies.
- General Intelligence and Security Service, (2005), Annual Report 2005, AIVD.
- Gerwehr, Scott & Sara Daly, (2007), **Al-Qaide: Terrorist Selection & Recruitment**, Rand Corporation.
- Hannah, Greg Lindsay Clutterbuck, Jennifer Rubin, (2008), **“Understanding the Challenge of Extremist and Radicalized Prisoners”**, The RAND Corporation.
- Gunaratna Quoted in Robert Leiken· (2004), **“Bearers of Global Jihad? Immigration and National Security after ‘9/11”**, The Nixon Center· 2004.
- Haqqani, Husein, (2002), **“Islam’s Medieval Outposts”**, Foreign Policy, No.133, November, December.
- Hashin, Ahmed S, (2001), **“The World According to Usama Bin Laden”**, Naval War College Review 54, no. 4, Autumn.
- Hoffman, Bruce, (2003), **“The Leadership Secrets of Osama bin Laden”**, The Atlantic Monthly 291, No. 3, April.
- Huesmann, L. Rowell, (2004), **How to Grow a Terrorist Without Really Trying**, Unpublished Paper March 13.
- Italy (2002), **Italian Police Transcript of Intercepted Conversation at the Islamic Community Offices**. Milan· Transcript No. 13.
- Jenkins, Brian Michael (2007), **Building an Army of Believers**, the RAND Corporation.

- Jerrod Post, (2002), *“The Radical Group in Context 1: An Integrated Framework for the Analysis of Group Risk for Terrorism,”* Studies in Conflict and Terrorism 25, No. 2, April.
- Jihadis and the Internet*, (2007), National Coordinate for Counter Terrorism, Netherland.
- Jordan, Daniel, (2006), *Iraq’s Pandora’s Box*, United Press International, February 21.
- Jenkins, Brian Michael (2006), *Unconquerable Nation: Knowing Our Enemy Strengthening Ourselves*, Santa Monica, CA: RAND.
- Kapel G., (2002), *“Will the Jihad Ever Catch Fire?”*, Times. September 11 .
- Kohlmann, Evan F., (2006), *“The Real Online Terrorist Threat”*, Foreign Affairs 85, No. 5, (September/October).
- Lebea V, Johnj, (2007), *New PFP (Partnership for Peace) Consortium Project Studies Terrorist Recruitment*, April 4, Germany.
- Lewis, Bernard, (2003), *The Crisis of Islam: Holy War and Unholy Terror*, New York: Random House.
- Sparago, Marta, (2007), *“Terrorist Recruitment the Crucial Case of Al Qaeda’s Global Jihad Terror Network”*, Center for Global Affairs, New York University.
- Kahler, Miles (2006), *Collective Action and Clandestine Networks: the Case of Al-Qaeda*, University of California, San Diego.
- Manyin, Mark and others (2004). *Terrorism in Southeast asia*, Foreign Affairs, defences trade division for Congressional Research Service.
- Nick, Fielding (2005), *“Al-Qaeda Lures Middle Class to Join Its Ranks”*, Sunday Times, April 3.
- Nivat, Anne, (2005) *“The Black Widows”*, Studies in Conflict and Terrorism 28, No. 5, September.
- Pew Research Center (2007), *“Muslim Americans: Middle Class and Mostly Mainstream”*, at <http://pewresearch.org/assets/pdf/muslim-americans.pdf>
- Priest, Dana, (2005), *“Iraq New Terror Breeding Ground”*, Washington Post, January 14.
- Rabasa, Angel, Peter Chalk, Kim Cragin, Sara A. Daly, Heather S. Gregg, Theodore W. Karasik, Kevin A. O’Brien, William Rosenau, (2006), *“Beyond Al-Qaeda the Outer Rings of the Terrorist Universe”*, RAND Corporation.
- Reid, Robert H. (2007), *U.N. Complains that Iraq Government Withholding Casualty Figures*, Associated Press, April 25.
- Hudson, Rex A. (1999), *The Sociology and Psychology of Terrorism: Who Becomes a Terrorist and Why?* Federal Research Division, Library of Congress, September.
- Ross, Rick(2001), *Osama Bin Laden and Al-Qaeda, the Changing Age of Cults*, Cult Education and Recovery, November.
- Rubin, Barry (2002), *The Tragedy of The Middle East*, (New York: Cambridge University Press.
- Sageman, Marc, (2007), *Radicalization of Global Islamist Terrorists*, United States Senate Committee on Homeland Security and Governmental Affairs.
- Scheuer, Michael, (2004), *Imperial Hubris: Why the West Is Losing the War on Terror*, Washington D.C.: Potomac Books.
- Stenersen, Anne, (2008), *The Internet: A Virtual Training Camp?* Terrorism and Political Violence.
- Scheuer, *Through Our Enemies’ Eyes*, 115-116.
- Taarnby M. (2003), *Profiling Islamic Suicide Terrorists*. Danish Ministry of Justice.
- Terrorism in Southeast Asia*, (2004), Foreign Affairs, Defence & Trade Division for Congressional Research Service.
- Thompson, Larry, (2001), *“War’s Forgotten Faces”*, The Atlantic Online, December 18.
- Tlanna, Rogn, (2006), *Jihadism Online, Norwegian Defence Research Establishment*, Norway.
- Van Natta Don Jr. (2003), *“Anger on Iraq Seen as New Qaed Recrusiong Too”*, New York Times, March 16.

- Victoroff, Jeff, (2005), “*The Mind of the Terrorist: A Review and Critique of Psychological Approaches*”, Journal of Conflict Resolution 49, No. 1, February.
- Walker, Carolee, (2006), “*Most Al-Qaeda Members are Married, Educated, Expert Says*”, International Information Program, August 30.
- Washington Times, (5 July 2004), “*Jihadi Militants Defy Stereotypes. Author Says*”, Sageman.
- Weimann, Gabriel, (2006), *Virtual Training Camps: Terrorists’ Use of the Internet*, in James J. F. Forest, ed., *Teaching Terror: Strategic and Tactical Learning in the Terrorist World*, Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

